

more odobravati mnenje nekega slov. pisatelja, kateremu so oblike „pihlja“, „šumlja“ i. t. d. „neizmerno smešne“, ker so bajé skovane po nemških „fächeln“, „rieseln“ . . .?! — Hvala ti „na“ tvojem trudu, nam. = „za“ tvoj trud?! — Ako bomo vsak, količkaj sumljiv izraz zavrgli ter ga s kakim umetnim, nenavadnim nadomestili, dobili bomo umetno zmes, katero bodo potem sami pisatelji brali, kajti ljudstvo jih ne bode več umelo! In ali nam je to res potrebno?

Kakó je nemščina vsa polna tujk, a zategadel vendar še ostane „kulturen“ jezik! — Tujke smeli bi po mojih mislih — kakor sem že prej omenil — zdáj trebiti samó še v takih slučajih, ako ne delamo sile umljivosti slov. jezika; no, in v nobenem prej navedenih slučajev se to ne godí.

Isto takó naopačno, nenaravno prisiljeno in škodljivo je, ako za pojme, za katere imamo že lepih, dobrih, lahko in obče umljivih izrazov, kujemo in v jezik vrivamo novih, navadnih, težko umljivih besed; in ako izmej besednih oblik dosledno rabimo najmenj navadne, najbolj umetne in najtežje umljive.

Koronacija (kronanje), uspénje (vnebovzetje M. D.), dosádnost (dolg čas), nožice (škarje), izvéstno (gotovo), baš (ravno), jedva (komaj), oprostiti, opráščati (odpustiti, odpuščati), svedok, osvedočiti, uvériti (priča, prepričati), prisoten (navzóč), opasnost (nevarnost), ovočje (sadje), skriljak (klobuk), stoprav in stoprv (še le), kolajna (svetinja), prosjak (berač), žitje, žijem, žiti (življenje, živim, živeti); — nijsem, nesem (nisem), nij, nej, né (ni), nijmam, nemam (nimam), jeden, jedin, jednak, jedenkrat, jednóč, jednako-pravnost (en, eden, edin, enak, enkrat, enakopravnost), živenje (življenje), stvoriti (storiti), hvosta (hosta), škola, školstvo (šola, šolstvo), vzpomlad (pomlad), Slomščák (Slomšek), modrák (modrijan), vzdehovati, pomneti (vzdihovati, pomniti), zahmán (niti „zamán“ jim ne zadostuje), hčem, nehčem (čem, nečem), polhen (poln), starik (starec), škatulja (škattlja), obtorej (zatorej), detca (deca), čegaver (čegar), prijazniv (prijazen), hiža (hiša), dobrot (dobrota), hlinavstvo (hinavstvo), kde, kder, nikder (kje, kjer, nikjer), poznat (znan), trebé (treba), užé in vže (že), izvor, izvoren — nam mora biti v prvej vrsti merodajen živi slovenski jezik, ne pa staroslovenščina in hrvaščina! (izvir, izviren), nizdoln (navzdol), pouk, poučen, poučiti (poduk, podučen, podučiti) i. t. d. i. t. d.

Ali je vse to res še pravi slovenski jezik? Za tako slovenščino „se jaz nikakor“ ne morem ogreti. Moje prepričanje je: vse te in podobne besede in oblike — naj si pridejo od koder in od kogar koli — so na vsak način preumetne, nekatere mej njimi sploh neslovenske, vse pa gotovo celó nepotrebne.*) (Dalje prih.)

Nekoliko izrekov Bóris Miránovih.

(Nabral in uredil **A. Gradšnik.**)

(Konec.)

Ogibajmo se pravih, debelih, neukretnih germanizmov, ki nam zares jezik pačijo in kazé; besed, katere tako rekóč vpijejo, da so tujke, katere se podajejo našemu jeziku, kakor bosopetemu zamorcu svetli cilinder! Takih besed pa, ki so se užé udomačile, ukoreninile v književnem jeziku, ki so dobile že čisto domačo slovensko obliko, takó da jim pride samo jezikoslovni kemik z mnogim trudom in preizkovanjem do tuje korenine, take besede menim, da bi smeli rabiti brez smrtnega greha.

*) Nekateri se bojé, da bi slovenski národ ne utonil v germanskem morji, ako ne bomo vsake besede, ki je nekoliko nemškeje podobna, iz jezika iztrebili. Jaz pravim: ravno narobe! Bolj ko bo naš jezik umeten in nenaraven, tím laglje ga bode nemščina izpodrinila. „Sreduja pot, najboljša pot“!

Kakor s posameznimi besedami, takó je tudi s celimi izreki. Tudi tù in zlasti tù ne bodimo preveč izbirični. Ogibajmo se takih, ki se ne zlagajo sè zakoni in pravili našega jezika, katerih se brani duh njegov. Mej take nerodne germanizme spada, da mimogredé omenim, tudi sploh rabljeni izrek: „prav imaš“; naš kmet govori mnogo bolje, kakor Latinec ali Grk: „prav praviš“, ali: „prav si storil“. Drugih vzgledov mi ni treba navajati; vse polno jih je po naših knjigah in časopisih!

Tudi Slovenci smo imeli gotovo nekedaj svoja národna imena, nekaj jih je še ostalo v národnih pesnih: Vida, Zora, Breda, Sonca. A s temi ne moremo izhajati; kaj nam torej početi? Po naši misli izposojujmo se jih najprej od svojih južnih bratov in sploh od slovanskih plemén.

„Zvon“, II. letnik 1876.,
v spisu: „Slovenska imena“.

Nam je potreba nekoliko več zložnosti v pisavi, da ne sme vsak pisati, kakor se mu dozdeva; da so neka stalna pravila, katerih se je držati vsakemu slovenskemu pisatelju, ako hoče pisati res slovensko, ne pa neke zmesí, ki ni ne tič, ne miš.

Ne zahajajmo v salone, kjer se človek tako lahko osmeši; ogibajmo se gladkega parkéta, kjer tako lahko izpodrsne okorna noga. Držimo se domačih tal, v njih so našega bitja krepke korenine, iz njih nam izvira prava moč.

Naše slovstvo naj se razvija in rase po edino pravih, naravnih zakonih, da bode zdravo in krepko, ne puhlo in sleparsko. Izobražujmo, blažimo, povzdiguje najprej domači govor; skrbimo, delajmo na vso moč, da bode govor omikanih stanov, potem dobimo s časom tudi národne salone, národno ženstvo, brez katerega vse naše slovstvo kakor vse národno življenje nima trdne podloge.

Majhen národič smo Slovenci in še ta razcepljen, razkosan; neugodne so naše politične, neugodne materijalne naše razmere — stara, žalostna resnica! In ta mali, ubožni, raztreseni národič si je v nekem plemenitem ognji, v mladostnem, vse hvale vrednem navdušenju, v iskreni ljubezni do národnosti, do materinega jezika, v svojem hrepenenju, svoji že po omiki, po národnem razvoju, v svojem blagem, nenavadnem vnetju za vse, kar je lepo, vzvišeno in plemenito — ta vzgledni národič, pravim, si je v oni mladostni dobi prostovoljno naložil breme, ki presega njegove materijalne moči.

III.

Kar sem užil bridkega, prišlo mi je od doma. Vender vse to ni mi eno samo trenotje omajalo globoko in široko ukoreninjene ljubezni do mojega národa.

Sin ne ljubi matere, ker je imenitna, gospodska, bogata; ne ljubi je tem bolj, čem več mu je dala; ljubi jo, zakaj? sam ne vé, ljubi jo, ker jo mora ljubiti, ker ne more drugače.

Pravo rodoljubje torej ni zasluga, nikédo nima pravice ponášati se z njim; kdor ga nima, ne zaničujmo ga, milujmo ga. Ali kdor kaže rodoljubje, katerega v srci ne čuti, on ni vreden našega spoštovanja.

Ne kličimo vedno rodoljubja na pomoč, da nam ne odreče tedaj, kadar ga je v resnici treba in ga tudi na pomoč poklicati smemo.

Z leti rase človeku hrepenenje po domovíni, po ljubem rojstvenem kraju; lepših je morda mnogo videl po svetu, a tako prijaznega, tako ljubega nikdar nikjer!

IV.

Malokedó je znal tako kakor Slomšek govoriti s prostim ljudstvom; vidi se mu, da mu gré vsaka beseda od srca, da mu izvira iz blage duše in iz gorke ljubezni do

svojega národa. . . . Slomšek-ove pesni so odsev blagega, veselega srca, čiste, pobožne duše.

„Zvon“, II. l. 1876., list 19.,
v spisu: „Nove knjige“.

Ako že ljúbite, ljubíte na skrivnem, na dnu srca, tam naj večna lučica, katero ste prižigali svojemu angelu, svojemu idealu; skrivna ljubezen najslajša ljubezen! Kaj treba vedeti svetu, kdó je vaša boginja.

Ako torej ljubiš, mladenič, ljubi zase; ne izpostavlaj svojih sladkih in britkih čutov v posmeh tujim ljudem, ki imajo vsak svoje potrebe in opravke.

Kakor je, tako naj bode,
Svet najboljši res je ta;
Bog razdelil je osode,
Kar zasluži vsak ima.

„Zvon“, II. l. 1876., list 18.:
„Pesem brez imena“.

Neznosno težko breme je dobrotá.

„Zvon“, III. letnik 1877., list 9.
v pesni: „Samotar“, 4.

O blagor mu, ki sreča ga zadéne,
Da pridobi prijatelja sí, brata;
Z jeklenimi vezmi naj z njim se okléne,
Ne zlatimi! pogubna moč je zláta.

„Samotar“, 4.

Nič ni nam previsoko, pregloboko,
Človeku vse mogoče je doseči . . .

„Zvon“, III. l. 1877., „Samotar“, 3.

Jaz priznavam in spoštujem vsako prepričanje, da je le pošteno, ne ponarejeno.

Kar je smešno, nenaravno, to ne more nikdar biti lepo.

Kar ne more živeti ob svoji notranji moči, naj pogine, bolje prej ko pozneje.

Zoper svoje prepričanje, se vé da, ne sme se človek nikdar in nikjer pregrešiti, ako neče biti veterница na strehi . . .

Človek nikoli samega sebe dovolj ne pozná. Naj si še tako prizadeva, da bi bil objektivni v mišljenji in pisanji, obtiči mu vender še na dnu srca kak ostanek samopridnosti.

„Zvon“, II. l. 1876., spis: „Mir in sprava“.

Kdor je nekoliko izkusil življenja, kdor ga je opazoval z ostrim pogledom, kdor se ni dal slepiti lepim besedam, sijajnemu videzu, — ón vé, da ena izmej najbolj redkih prikazni v življenji je nesebičnost, nesamopridnost v zasebnem isto tako, kakor v javnem življenji.

„Zvon“, II. l. 1876., spis:
„V spomin pokojnemu Janežiču“.